



PG VII G 025-25/11

WYDZIAŁ PREZYDIALNY

L.dz.

Data wpływu 22-04-2011

Pan

Lech Czapla

Szef Kancelarii Sejmu RP

Justyna Łowicka

W nawiązaniu do pisma z dnia 16 marca 2011 r., nr GMS-WP-173-50/11, dotyczącego rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych, przekazanego Prokuratorowi Generalnemu do zaopiniowania w trybie art. 3 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2008 r. Nr 7, poz. 39, z późn. zm.), uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Przedstawiony do zaopiniowania projekt przewiduje szereg istotnych zmian w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U Nr 90, poz. 557, z późn. zm.), dalej K.k.w.

Proponowane rozwiązania zmierzają do usprawnienia i przyspieszenia postępowania wykonawczego.

Na aprobatę zasługuje propozycja zmiany art. 6 § 1 K.k.w. polegająca na ograniczeniu stronom prawa wnoszenia zażaleń do wypadków wskazanych w ustawie. Niewątpliwie dotychczasowy stan prawny – co do zasady- uprawniający strony do wnoszenia zażalenia na każde postanowienie, wydane w postępowaniu wykonawczym, w tym dotyczące postępowań incydentalnych, w znacznym stopniu wpływał na długotrwałość postępowań. Należy zauważyć, że projekt w poszczególnych przepisach części szczególnej K.k.w. w sprawach najistotniejszych z punktu widzenia praw i obowiązków skazanego jako strony w postępowaniu wykonawczym przewiduje prawo złożenia zażalenia. Wyłączenie

zaskarżalności orzeczeń mocą przepisów ustawy nie narusza z normy wyrażanej w art. 78 Konstytucji RP.

Projekt wprowadza art. 8a K.k.w., który dotyczy postępowania z korespondencją skazanego pozbawionego wolności. Projektowany przepis wprowadza ogólną regułę, że korespondencja takiej osoby podlega cenzurze i nadzorowi, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. W art. 8a § 2 K.k.w przewidziano, że korespondencja skazanego pozbawionego wolności z obrońcą lub pełnomocnikiem nie podlega cenzurze, nadzorowi oraz zatrzymaniu i powinna być bezzwłocznie przekazywana do adresata. Wątpliwości budzi wskazane w tym przepisie odesłanie do odpowiedniego stosowania art. 73 § 3 i 4 Kodeksu postępowania karnego. Wymienione przepisy Kodeksu postępowania karnego dotyczą uprawnienia prokuratora do zastrzeżenia, na okres 14 dni od dnia tymczasowego aresztowania, kontroli korespondencji podejrzanego tymczasowo aresztowanego z obrońcą. Nie jest jasne na czym miałyby polegać odpowiednie ich stosowanie w postępowaniu wykonawczym w stosunku do skazanego pozbawionego wolności oraz jaki organ podejmowałby decyzję w tym przedmiocie. Należy zauważyć, że prokurator w art. 2 K.k.w. nie został wymieniony jako organ postępowania wykonawczego. Projektowany przepis 8a § 2 K.k.w. nie wskazuje organu uprawnionego, a także zdarzenia z jakim należałoby liczyć termin wprowadzenia kontroli korespondencji skazanego pozbawionego wolności. Nie wydaje się, aby proponowane rozwiązanie dotyczyło uprawnienia prokuratora wobec skazanego tymczasowo aresztowanego, bowiem w takim przypadku wystarczająca jest regulacja określona w art. 73 § 3 i 4 Kodeksu postępowania karnego. W projektowanym art. 8a § 3 K.k.w. w odniesieniu do korespondencji skazanego pozbawionego wolności z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi, organami samorządu terytorialnego, Rzecznikiem Spraw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka oraz organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Polskę umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka, celem wyeliminowania istniejących różnic, zasadnie wprowadzono jednolite rozwiązanie, iż korespondencja z wymienionymi podmiotami nie podlega cenzurze i nadzorowi.

Dodany art. 8b § 1 K.k.w. przyznaje Rzecznikowi Praw Obywatelskich prawo wstępu w każdym czasie i bez ograniczeń do zakładów karnych, aresztów śledczych i innych miejsc, w których przebywają osoby pozbawione wolności, co usuwa konieczność każdorazowego uzyskiwania przez ten organ formalnej zgody na uzyskanie kontaktu z osobami tymczasowo aresztowanymi. Należy zauważyć, że zgodnie z art. 208 ust. 1

Konstytucji RP Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji oraz innych aktach normatywnych.

Projektowana w art. 8b § 1 K.k.w. regulacja jest zgodna z senackim projektem ustawy o zmianie ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.), druk nr 4044, który to projekt ma na celu uzupełnienie kompetencji Rzecznika Praw Obywatelskich w związku z przystąpieniem Rzeczypospolitej Polskiej do Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur i innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniu 18 grudnia 2002 r. Protokół Fakultatywny obliguje Państwa Strony do utworzenia albo utrzymania nie mniej niż jednego organu wizytującego. Zgodnie z postanowieniami Protokołu Fakultatywnego, każde Państwo Strona zobowiązało się do przyznania organowi wizytującemu, szeregu uprawnień, w tym przede wszystkim do przeprowadzania wizyt w miejscach, gdzie przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności na podstawie polecenia lub za wiedzą i zgodą organu władzy publicznej. Projekt senacki określa, że funkcje organu wizytującego wykonuje Rzecznik Praw Obywatelskich.

Przyznane Rzecznikowi Praw Obywatelskich ustawowe uprawnienie do nieograniczonego dostępu na teren obiektów, w których przebywają osoby pozbawione wolności, zgodnie z projektowanym art. 8b § 2 K.k.w. przysługiwać będzie również prokuratorowi wykonującemu obowiązki służbowe. Proponowane rozwiązanie wobec treści art. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2008 r. Nr 7, poz. 39 j.t. z późn. zm.), który wskazuje, że zadaniem prokuratury jest stanie na straży praworządności należy uznać za uzasadnione.

Niektóre z projektowanych rozwiązań w Kodeksie karnym wykonawczym wymagają ponownej analizy.

Należy rozważyć celowość rezygnacji z instytucji odroczenia i rozłożenia na raty kary grzywny. Możliwość podjęcia powyższych decyzji przewiduje art. 49 K.k.w. Jedyną ich przesłanką jest okoliczność, iż natychmiastowe wykonanie tej kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki. Okres odroczenia nie może być dłuższy niż rok, a w wypadku, gdy wysokość grzywny jest znaczna – 3 lata. Nadto Sąd w przypadkach przewidzianych w art. 50 K.k.w. może odwołać odroczenie wykonania kary grzywny lub jej rozłożenie na raty. Wydaje się, że obie instytucje wykazały swoją przydatność w praktyce. Pozwalają na wyegzekwowanie od skazanego kary bez stosowania przez państwo środków

przymusu, wprowadzie z pewnym opóźnieniem, ale uzasadnionym istotnymi względami natury społecznej. Argument, iż w obecnym stanie prawnym odraczenie kary grzywny i rozkładanie jej na raty stanowi metodę stosowaną przez skazanych, której celem jest odłożenie w czasie zapłaty orzeczonej kwoty, nie poprawia skuteczności jej wyegzekwowania, a powoduje jedynie przedłużenie postępowania wykonawczego, nie jest przekonujący. Jeżeli w praktyce orzeczniczej sądów dostrzeżono w tej materii nieprawidłowości, należy dążyć dostępnymi metodami do ich wyeliminowania, a nie do likwidacji danych instytucji prawnych. Projektowane rozwiązanie uniemożliwi skazanym, którzy nie mają zamiaru uchylać się od wykonania kary grzywny, ale nie mogą tego uczynić w sposób jednorazowy, wykonanie orzeczonej kary, zaś Skarb Państwa zostanie pozbawiony należnego z tego tytułu dochodu. Należy także pamiętać, że nieuiszczenie przez skazanego grzywny powoduje wdrożenie postępowania egzekucyjnego, które zwykle jest mało efektywne, kosztowne, jak również długotrwałe. Trzeba również wskazać, że sąd orzekając karę grzywny wprowadzie bierze pod uwagę m. in. stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe oskarżonego, co jednak nie oznacza możliwości jednorazowego jej uiszczenia, zwłaszcza w wypadku orzeczenia tej kary w znacznej wysokości. Pojęcie „możliwości zarobkowych” zakłada proces gromadzenia przez sprawcę środków niezbędnych na uiszczenie grzywny. Nadto, wbrew stanowisku wyrażonemu w uzasadnieniu projektu, odwlekanie wykonania kary grzywny nie jest sprzeczne z powinnością bezzwłocznego wykonania wyroku (art. 9 § 1 K.k.w.), gdyż stanowi ustawowe odstępstwo od tej zasady. Argument ten jest o tyle nietrafny, że projekt przewiduje w proponowanym art. 151 K.k.w. uprawnienie sądu do odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, a więc kary rodzajowo surowszej i orzekanej zazwyczaj za przestępstwa o większej szkodliwości społecznej. Podobnie jak przy odroczeniu wykonania kary grzywny lub jej rozłożenia na raty jedyną przesłanką odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności jest wykazanie, iż natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki. Natomiast w wypadku kary pozbawienia wolności nie przekraczającej 2 lat podstawą odroczenia wykonania kary może być nawet brak miejsca w zakładach karnych.

Projekt w art. 213 § 2 K.k.w. przewiduje, że w wypadku wykonywania tymczasowego aresztowania w zakładzie opieki zdrowotnej lub zakładzie leczenia odwykowego koszty pobytu tymczasowo aresztowanego w tych zakładach ponosi organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje. Proponowane uregulowanie stanowi *novum* w stosunku do aktualnego stanu prawnego, w którym wszystkie koszty związane z wykonaniem

tymczasowego aresztowania ponosi Służba Więzienna. Zmiana obowiązującego w tym zakresie przepisu nie znajduje rzeczowego uzasadnienia.

Projekt wprowadza także zmiany w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 55, z późn. zm.), które w pełni zasługują na aprobatę.

W przepisach Kodeksu karnego poza zmianami dostosowawczymi do regulacji wprowadzanych w Kodeksie karnym wykonawczym, projekt przewiduje zmiany w przepisach regulujących instytucję warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary. Za słuszne należy uznać zmiany polegające na wydłużeniu okresu próby w razie warunkowego zwolnienia z kary 25 lat pozbawienia wolności do 10 lat i zrównanie tego okresu z okresem próby przy warunkowym zwolnieniu z kary dożywotniego pozbawienia wolności oraz wydłużenie do roku okresu, po którym, jeżeli nie odwołano warunkowego zwolnienia, karę uważa się za odbytą z chwilą warunkowego zwolnienia.

W Kodeksie postępowania karnego projektowane przepisy art. 291 § 3 i 4 umożliwią zabezpieczenie na mieniu oskarżonego wykonania orzeczenia o kosztach sądowych oraz zabezpieczenie wykonania orzeczenia o zwrocie korzyści majątkowych na mieniu podmiotu, który uzyskał korzyść majątkową z przestępstwa popełnionego przez sprawcę działającego w jej imieniu lub interesie.

Przewidziane w projekcie zmiany w ustawie z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2010 r. Nr 46, poz. 275, z późn. zm.), w ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2008 r. Nr 133, poz. 848, z późn. zm.), w ustawie z dnia – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2007 r. Nr 111, poz. 765, z późn. zm.), w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485, z późn. zm.), w ustawie z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223, z późn. zm.), w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594, Nr 152, poz. 1016 i Nr 197, poz. 1307) - nie budzą zastrzeżeń. W większości proponowane w powyższych aktach prawnych regulacje mają na celu dostosowanie przepisów tych ustaw do proponowanych w projekcie zmian Kodeksu karnego wykonawczego.

Reasumując wyrażam pozytywną opinię o przedłożonym do oceny rządowym projekcie, jednocześnie pozwalam sobie zauważyć, iż niektóre z propozycji wymagają dalszej wnikliwej analizy.

I piśmian



Andrzej Seremet